

SZEGEDI ÜNNEPI HETEK 15.

Néptáncművészek a liget színpadán

A fesztivál folklórversenye

A szegedi nyár évről évre rangosabb eseménye a Nemzetközi Szakszervezeti Néptáncfesztivál. Rangját és jelentőségét egyrészt azok a nemes célok adják, amelyeket a rendezők tűztek eléje: szolgálja a népek barátságát azzal, hogy elősegíti a különböző nemzetiségű amatőr táncosok találkozásait, lehetővé teszi egymás folklórkincsének megismerését. A szegedi fesztivál immár nemzetközi hírért-nevéért gyarapítja azonban a táncbemutatók egyre magasabb művészi színvonalát is. A lelkes szegedi közönség tapssal kifejezett elismerésén túl élénk figyelmet és érdeklődést váltanak ki az újszegedi folklórversenyek, a színházi szakmai bemutatók a néptánc szakembereinek nemzetközi tekintélyei között is.

Az idei folklórverseny újabb bizonyosság: ez a fesztivál megérdemli a hazai és külföldi elismerést. A szombat és vasárnap esti bemutatók szakmai elbírálása a nemzetközi zsűri — nem könnyű — feladata lesz. A közönség valamennyi együttes műsorában gyönyörködik, ismerkedik a baráti országok táncgyöngyöivel, elragadtatással figyel a néptánc művészeit, az amatőr táncosokat.

A folklórverseny első két napján bemutatkozott négy külföldi és négy hazai együttes műsorát az általánosan értékelő, elismerő szavakon túl nagyon sokféle szempontból vizsgálhatjuk. Produkcióikat nemcsak a nemzeti táncok sajátosságai, hanem a koreográfiák egymástól elütő jellegzetességei, a színpadra állítás módjai, a más-más előadói stílus és színvonal stb. is elkülöníti egymástól. A néptáncművészet fejlődésének mai, felfelé ívelő szakaszában azonban szinte magától adódik, hogy egyetlen általánosan érvényes elv alapján csoportosítsuk a bemutatókat. Ennek lényege: a színpadon „életre kelt” koreográfiák különböző mértékben őrzik a táncok folklór jellegét. Korántsem arról van szó, hogy kevésbé találjuk értékesnek az élő táncotól, a népi hagyománytól erősebben eltérő produkciókat, mint azokat, amelyek kevés változtatással viszik színpadra a folklórkincset. Egyszerűen egy megállíthatatlan, törvényszerű fejlődési folyamat jelenségeivel találkozunk, amely lényegét tekintve nem más, mint a folklór és az úgynevezett hivatalos művészet egymáshoz való közeledése.

A két versenynap bemutatói közül a Bartók és a Vasas együttes produkciója volt az, amely ennek a folyamat-

nak egy előrehaladott stádiumát mutatta fel. Ezeknek a nagyszerű kompozícióknak többsége a magyar folklórkincs legszebb motívumait őrzi és egyszersmind új formába önti. A művészi alkotómunka e produktumai mintegy összeüritik, együtlenül hangsúlyozzák a magyar folklór jellegű tánc karakteres vonásait, jellegzetességeit a művészi ábrázolás szintjén tükrözik.

A folklórjelleg elhalványulása, a közvettebb ábrázolási igény természetesen a külföldi együttesek műsorából is kitűnik. A szovjet (fényképünkön a szovjet együttes) és a lengyel csoport versenypogramja például felmutatta ezt a jelenséget, kompozícióik azonban mégsem hasonlíthatók a Bartók vagy a Vasas műsorában látottakhoz. Egy-két táncszámuk ugyanis majdnem az operett, vagy az udvari szalontáncok világa felé távolodott el a népi tánctól. Nem véletlen, hogy a folklórjelleg erősen őrző táncokkal váltottak ki nagyobb tetszést. Ugyanez a titka a szlovákiai, a tatabányai, az Avas együttes sikerének is. A jugoszláviai táncosok nehezen sorolhatók be az így felállított csoportok közé. Bemutattak ugyanis

erősen stilizált táncokat, és az élő tánc és zene alig megváltoztatott anyagait is.

A két gyönyörű est után mindenképpen azt kell mondanunk: jól felkészült, színvonalas műsorokat bemutató együttesekkel találkozunk. A közönség virtuóz táncosokat, színpompás kosztümöket, impozáns színpadképeket láthatott.

Nem kell korrigálni az eddig elmondottakat a verseny tegnapi, harmadik estje után sem, amelyen a román, a bolgár, a Zalai és a Csepel táncegyüttes mutatkozott be. A tegnap befejeződött folklórversenyt holnap szakmai bemutatók követik. Az együttesek a színházban mutatják be a koreográfiai versenyre készült kompozíciókat a szakembereknek.

Tegnap délután a városi tanácsházán Papp Gyula elnökhelyettes, a fesztivál intéző bizottságának elnöke fogadást adott a néptáncfesztiválon részt vevő együttesek vezetőinek, képviselőinek. A fogadáson ott volt dr. Ortutay Gyula akadémikus, a zsűri elnöke, dr. Ozvald Imre, a városi pártbizottság titkára, Juhász József, az SZMT vezető titkára.

Szobrok a parkban, fafaragások a Bartókban

Ritkán találkozunk az ember a szépség olyan nyilvánvaló és egyértelmű megjelölésével a mai művészetben, mint amilyennel a második szegedi szabadtéri szoborkiállítás két kiállító művésze, Tóth Valéria és Klígl Sándor örvendeztetett meg bennünket. A fiatal hódmezővásárhelyi művészpárral első önálló tárlatát vasárnap délután nyitotta meg dr. Trogmayer Ottó, a szegedi Móra Ferenc Múzeum igazgatója. A nézők első élménye a szobrok szépsége. A művekből áradó tisztaság, emberség, harmónia. A Tanácsköztársaság úti sétányon, a Sajtóház előtti parkban naponta százak és százak nézegetik a két fiatal szobrász alkotásait. Nem mehetünk el szó nélkül a vállalkozás — a kiállítás a Sajtóház Művészklubjának és a Móra Ferenc Múzeumnak közös rendezése — népművelési, művészetnevelő, ízlésformáló missziója mellett. Olyan emberek találkoznak itt a parkban levő szobrokkal — a képzőművészet —, akiknek nagyrésze gátlásoktól, kisebbségi érzésektől fékezve, vagy éppen érdektelenségtől bénítva nem lépik át kiállítási termek ajtaját.

De itt az utcán, a parkban, a téren, séta közben belebotlanak a „művészetbe”. Megállnak a szobrok előtt, hátrább lépnek, körbejárják. Találkoznak a szobrokkal, művészek alkotásaival. Szemtől-szembe gyönyörködnek Tóth Valéria mélyen emberi szobraiban, Klígl Sándor ötleteszobrászatában.

Tóth Valéria portrékat és figurális kompozíciókat mutat be ezen a szabadtéri tárlaton. Köztük olyan lírai szobrokat, mint amilyen a Merengő, Töprengő, Vízparton, Térdepelő. Nőalakjai a test szépségéről éppúgy vallanak, mint a mozgás kifejező erejéről, a mozdulat harmóniájáról. Fiú-szobrának kamaszos vonásait ellenpontozza az Anya gyermekével című nagyméretű szobrának tudatosan felnagyított néhány részlete. Külön tanulmányt érdemelne e kompozíció; ahogyan az anyatest különböző, emberi domborzata óvja-védi a kisgyermekét. Portréi közül a Nausika című leányarcmás és a Szabó Miklós portréja című reneszánsz portrékat idéző szobor emelhető ki.

Klígl Sándor néhány nagyszerű ötlettel — Festő, Fel-

Érthetőbbé tenni Madáchot

Beszélgetés Marton Endrével, a Mózes rendezőjével

Marton Endre kétszeres Kossuth-díjas kiváló művész, a Budapesti Nemzeti Színház igazgatója második alkalommal rendez a szegedi szabadtéri színpadon. Ott volt 1959-ben, a felújított játékok bölcsőjénél, amikor az ő rendezői elképzelései szerint került színre Kós Károly történelmi drámája, a *Budai Nagy Antal*. Azóta mindössze kétszer járt Szegeden, akkor is nézőként. Egyszer rendezett szabadtéri előadást, két éve a Margitszigeten az *Úri murit*. Most a 15. évadját ünneplő Szegedi Szabadtéri Játékok premierjén, július 20-án az ő rendezésében láthatjuk *Madách Imre* drámáját, a *Mózes*-t, amelyet a budapesti kőszínházi előadás alapján adaptál a Dóm tér sajátos körülményeire. Hat színházi szezonát ért meg már a Mózes-előadás, a háromszázadik előadás felé tart. Érdekes, és izgalmas kirándulásnak ígérkezik a szegedi bemutató.

Marton Endrével, a Virágcsukrésza teraszán beszélgettünk. Először a szabadtéri előadásokról, természetesen főleg a szegediről esett szó:

— A magyarországi szabadtéri játékok szülőanyja a szegedi. Legnagyobb jelentősége éppen ebben van. Két kőszínházi évad között a fel-szabadulás után itt volt először szabadtéri előadás. A felújított Szegedi Szabadtéri Játékok megújulást hozott a magyar színházi életbe, és kedvet csinált a sza-

badtéri előadásokhoz. Az azóta létrejött szabadtéri játékokkal együtt egy nagy családdá vált, mely gazdagítja, színvonalas művekkel, izgalmas előadásokkal színesíti a magyar színházkultúrát. A kezdeti nagy, lázas örömeik elülték, túl vagyunk az első hullám igényes és izgalmas produkcióin. Az új feladat, hogy művészileg még igényesebb, átgondoltabb szabadtéri produkciókat csináljunk. Szegedre az a nagy feladat vár, hogy szellemileg, kultúrpolitikailag és a műsorstruktúra tekintetében újítsa meg önmagát. Mert nem a szegedi játékok színvonala csökkent, hanem a többi magyarországi szabadtéri színház nőtt fel hozzá. Újabb koncepciót kellene kidolgozni Szegeden, hosszabb, négy-hat éves műsor-tervet. Olyan ívet megalakítani, melyre fel lehet fűzni az évi műsorokat, s akkor a szegedi nem egy lesz az ország szabadtéri színpadai között, hanem a szegedi lesz. Ezeket úgy mondom, mint vendég, aki nagyon szereti Szegedet, drukkol sikereiért.

— A Mózes több évadot élt meg a Budapesti Nemzeti Színház színpadán. Most új körülmények között kell színpadra állítani. Mit jelent a rendezőnek ez az adaptáció?

— A mű szellemi mondanivalóján természetesen nem változtathatunk. A színesíti a játék koncepciója is a

regi. Minden más azonban teljesen új. A téves elképzeléseknek — látványosság, nagy tömegeket mozgató rendezés, óriási statisztéria — ellenáll a madáchi mű ereje. Viszont a forradalmi, drámai gondolat a szegedi Dóm téren igazi mélységeket kap. Madách monumentális gondolatai betöltik a monumentális teret. A népzéző és a vezetőket drámájában a tömeg nem massa, hanem sokarcú nép, bizakodó és hitetlen, segítő és visszahúzó erő, mely hatalmas küzdelemben válik nemzeté. A nép nem dekoratív elem, hanem e darab főszereplője. Ezért van mindenkinek szerepe, minden egyes szereplőnek koreografált mozgása. A Budapesti Nemzeti Színház stúdiójának tagjai, a hat év óta működő stúdió volt tagjai és a Szegedi Egyetemi Színpad színjátszói vesznek részt a Mózes által vezetett „nagy menetben”. Ezen a téren, a dóm előtti előadásban láthatóbbá és érthetőbbé kívánjuk tenni Madách nagy gondolatait. Ezt segíti a színpadkép, melynek két eleme van, a sivatagot megjelenítő térszínpad és a színpad fölé hajló ég. A gondolatok vizuális megjelenítésén több újdonsággal is igyekszünk elősegíteni.

— Kérjük, néhány mondatban fogalmazza meg a mű mondanivalóját.

— A Mózes a vezető és vezetettek drámája. A nép által választott vezér megtanítja nemzetét válni a rabszolgaságban szenvedő tömegeket. A madáchi mű egyik lényeges gondolata, hogy minden kis nemzetnek joga van a szabadságra és függetlenségre. Arról szól a darab, hogy az a nemzeték, mely óriási küzdelmek, áldozatok árán sikerre viszi a nemzet sorsdöntő vállalkozásait, beleroppant a hatalmas vállalkozásba azért, hogy a következő nemzedék eljusson az ígért földjére. Erről a hősi, drámai menetről szól Madách Imre színműve; a Mózes vezette népről, a szabadság akarásáról és győzelméről.

T. L.

Ma nyílik a nyári egyetem

Tizedik alkalommal látja vendégül Szeged a Pedagógiai Nyári Egyetem résztvevőit: az ország minden részéből érkező pedagógusokat, külföldi szakembereket. Szociológia, szociálpszichológia, pedagógia — az idei nyári egyetem témakörrel. Az ünnepélyes megnyitót ma, kedden délelőtt 9 órakor lesz a tudományegyetem auditorium maximumában. Megnyitóbeszédet mond Papp Gyula, a városi tanács el-

nköhelyettese. Ugyanitt hangzik el a mai első előadás is, amelyet dr. Ferge Zsuzsa kandidátus, az MTA Szociológiai Intézetének tudományos osztályvezetője tart. Társadalmi struktúra és iskolarendszerünk címmel. Holnap három előadás szerepel a nyári egyetem programjában, amelyeket dr. Ritóók Pálné, az OPTI tudományos csoportvezetője, dr. Majzik Lászlóné főiskolai tanár és dr. Kozma Tamás kandidátus tartanak meg.

Nagy, vágott felületekkel dolgozik. Szobrain semmi felületi játék, részletezés, melleszélés. A tömör, a summázott lényeg minden faszobra. Tömondatos egyszerség. A tisztánlátó ember főmórája igénye. Ugyanakkor szilárd és nyugalmas egyensúly, biztos szerkezet, határozott ritmus. Farag körtefába, díobá, szilbe, tölgybe; készíti körplasztikát és domborművet. Szoborcímei között ilyenekkel találkozhatunk: Korhely Pista, Nekaszálj Pista bácsi, Pali bácsi a citerájával, Sárkány néni, Lämpás asszony, Orvos a tanyán, Olvasó paraszt. Egy fiatalember — 1945-ben született — műveit láthatjuk, melyekben ősi tisztaságukban él és folytatódik a nép évezredek művésze. Egy patak, melynek eredője tiszta forrás,

Tandí Lajos

